

KÖZÉRDÉK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap reggel.

Előfizetés egész évre - - 12 korona.
fél évre - - - 6 "
negyed évre - - 3 "
Egyes szám ára 12 fillér.

Kiadóhivatal: Nagyenyedi Könyvnyomda és Papírárugár r. t. — Szerkesztőség irodája ugyanott.
Hirdetéseket és előfizetéseket felvesz **FÖLDES** EDE könyvkereskedő, a kiadó megbízottja.
Hirdetés ára centiméterenként 6 fill. Többszöri hirdetés árkedvezményben részesül.
Nyiltér sora 40 fillér.

Budapesti hirdetések kizárólagos felvétele milliméter-árszabás szerint a Leopold Gyula
Videki Lapok Központi Hirdetési Osztályában
Budapest, VII., Erzsébet-körút 41. sz.

Az elvhűség jutalma.

Bozóky Árpád, a függetlenségi és negyvennyolcas párt tagja, folyó hó 23-dikán beszédet tartott a néptanítókra vonatkozó törvény tárgyalása alkalmával.

Ezen beszédben nagyon szelid hangon emlegette pártjának elveit; különösen, hogy a nemzetiségi törvényt el kell törölni s a népiskola tannyelvét a magyart kell tenni. Eseteket mondott el, melyekkel azt bizonyította, hogy olyan törvény, mely lehetővé teszi a magyar nyelv tanulását mindenkinek, a nemzetiségekre csak áldásos lehet. Ismertette az 1843-ban a népnevelés tárgyában kiküldött kerületi választmány javaslatát s ennek alapján indítványozta, hogy: „A magyar állam területén, a Horvát-Szlávon terület kivételével, minden elemi népiskolában a tanítási nyelvnek magyarnak kell lenni. Ha a gyermek a magyar nyelvet nem érti, az elemi iskola első és második osztályában a tanító kisegítő nyelvével a gyermek anyanyelvét is használhatja.”

A függetlenségi párt programja tulajdonképpen ennél többet, a népoktatás államosítását követeli. Bozóky kívánsága tehát nagyon szerény ahhoz képest, a mit minden függetlenséginek vallania és követelnie kellene.

Az indítványt bizonyosan le fogják szavazni; mert az egész törvényjavaslat kompromisszum eredménye, melyben a nagyobb erőt azok képviselik, kik a felekezetek kezében meg akarják hagyni az iskolát. A kor-

mány is természetesen ragaszkodik azon javaslat egyes kardinális pontjaihoz, melyet az érdekek összeegyeztetése révén alkotott. Értjük a függetlenségi szavazatot is, mert hiszen a koalíció tulajdonképpen azért alakult, hogy a függetlenségi párt kibújhasson azon kötelesség alól, hogy a saját elveit kövesse és programját megvalósítsa. De azt már nem tudjuk ép eszszel megérteni, hogy Bozókyt a függetlenségi párt gyűlésén Ugron Gábor, a ki valamikor szenvedélyes szavalatokat eresztett meg a népiskolák államosítása mellett s a ki régi, de most már nagyon összetöpreődött népszerűségét a magyar nyelv jogaiért való erélyes küzdelmével szerezte: ez az Ugron Gábor most mikor pártjának többsége van az országgyűlésen, oly hevesen támadta meg a Házban tett indítványt, tehát elvhűségéért, hogy Bozóky a pártból kilépett, és nyilatkozatában kijelentette, hogy indítványát nem vonja vissza s nem lesz árulója ismét a pártprogram egyik sarkalatos pontjának.

Tartozunk az igazságnak azzal, hogy a negyvennyolcasok valóban független és liberális része Bozóky indítványát örömmel fogadta. S egy pillanatra úgy tetszett, hogy az indítványnak az eredeti javaslatl szemben többsége lesz. De a pártgyűlésen teljesen megváltozott a hangulat. Felülkerültek a liberalizmus ellenségei.

Valószínű, hogy a katonai hatalom sem engedi nekik a magyar nyelvet intenzívebben tanítani, mert ha a gyermekek csak magyarul tanulnak, honnan kapnak elég közös nyelven beszélő altisztet? Mikor a magyar vezényszót követeljük: azzal felelnek, hogy

nincs elég magyar nyelven beszélő tiszt. Mikor pedig magyarul akarunk tanítani az iskolában: akkor megtiltják, mert nekik németül beszélő altisztek kellene. S a tilalom végrehajtását rábizzák azokra, akik leghangosabban követelték a magyar vezényszót, Ugron Gáborékra.

S ők — úgy látszik — vállalják.

Politikai hírek.

A kiegyezés ügye. A kiegyezés kérdésében Kossuth kereskedelmi miniszter és Beck br. osztrák miniszterelnök nyilatkoztak a mult napokban. A felhomályból mely előttünk áll, az eredeti osztrák javaslat erős körvonalai bontakoznak ki, mellette a magyar vámsorompó halvány árnyalataival. Kossuth Ferencz az 1917-en tul való gazdasági függetlenségre nem elég garanciának tartja a kölcsönös nyilatkozatot. Több biztosítékot kíván. A több biztosíték pedig: előre megállapított vámtételek, illetve előre megállapított vámkedvezmény Ausztriának. Beck báró ezt úgy fejezi ki, hogy a szabad forgalom részleges korlátozását mindenestre csak az esetben volna szabad szerződészerűleg megállapítani, ha a viszony előre megállapított hosszú tartama által az osztrák közgazdaságnak megfelelő kárpótlás nyújtatnak. Mindketten 1917 en tul terjedő előzetes szerződésről beszélnek. Kossuth a garanciákkal, Beck a szabad forgalom részleges korlátozásával egészíti ki ugyanazt a dolgot: a hosszú lejáratu szerződést. Mert — úgy látszik — erről van szó, csakis er-

TÁRCZA.

Az oktatás egészségstana.

— A „Közérdek” erejéti tárczája. —

III.

Az iskola egészségstana arra is kiterjed figyelme: Vajjon a két nembeli ifjuság tanítható-e együtt? Tanulhat-e a nő annyit, mint a férfi? és van-e haszon abban, hogy sok helyt megengedik, hogy a fiúk a leányokkal szabadon társaloghassanak, sőt felügyelet nélkül mulathassanak is?

Ma annyit követelnek a nőktől, mint a férfiktól s megvan engedve, hogy szellemi képessége folytán a nő is ugyanazon pályán haladhasson, mely pályák eddig csak férfiaknak voltak megengedve. Szerény véleményem szerint ez nem is fog célhoz vezetni. A leány első sorban nem is arra született, hogy kenyerét a tanulással keresse meg, avval a tanulással, a mely a felsőbb tudományos pályákon megkivántatik. A természet maga is a csendes, házi munkát rendelte osztályrésztül, hogy felnőve, hivatásának eleget te-

hessen. Meg vagyok győződve, hogy a mai túlhalmozott szellemi munka mellett a nők lesznek azok, kik a fejlődésben teljesen visszamaradnak smajd eljő az idő, a mikor a nagy nevelés miatt nem lesznek anyák, kik erős ifjakat szüljenek s ha lesznek is, leigázva a szellemi s vele járó testi túlterhelés miatt silány ivadékokat nemzenek. Az állam majd jó későn felébred, siettetni fogja a férfiak gondosabb nevelését s arra fog igyekezni, hogy a nőkből ne technikuskok, de jó és erős anyák váljanak. Legyen a férfi erős, legyen oly fejlett úgy erkölcsben, mint tudásban, hogy a nőnek, mint gyengébbnek támasza lehessen. Ha az állam házfentartására az emberi test egészséges nevelését veszem alapul, feltétlenül el kell vessem a tulszigoru és már is igen nagy arányban kiterjedt női nevelést, mely azt akarja keresztül vinni, hogy a nő ugy a tudományban, mint a közmegejelhetés minden ágában egyenlő nővőre emelkedjek a küzdelemre, az élet harca megvívásában fáradságra, kitartásra teremtett férfakkal szemben. Az iskola egészségstana, de orvosi ismeretünkből kifolyólag

a női nevelést illetőleg nagyon sok olyan szempontot kell tekintetbe vennünk, melyek a férfiaknál mind elesnek s a női nevelésben első sorban megfigyelendők. A nő fejlődési szakában nem volna szabad, hogy megtegye mind azt a kötelességet, a melyet a tanulásnál az ifjak fejlődésénél megkövetelhetünk a fiuktól, de megteszik, mert a tanulásnál szintén kötelezve vannak. És sokan közülök, hogy néznek ki? A női organum állandóan tekintetbe veendő. Izmai gyöngébbek, idegrendszere érzékenyebb, időnként teljes pihenést igényel. A meg nem felelő nevelésben neurastheniára hajlamos és ideges is lesz. Nőies kifejlődésében a tanulás miatt legtöbb esetben visszamarad. Vannak tanulmányok, melyeket könnyen elbirnak, de a felsőbb tudományok mivelese mellett női hivatásuknak gyengeségük miatt nem felelnek meg. Egy jól kifejlett egészséges asszony, a milyenek a mult időben valának s itt-ott még most is akadnak, már kezd ritkaság lenni, de annál több a sápadt tudós, a gyenge filozófus. A szellemi művelés mellett elfelejtik családi kötelességüket, szorgal-

ról. Ertelmes és gondolkodó embert a kétféle formulázás tévedésbe nem ejthet. Képzhető-e nagyobb és tökéletesebb biztosítéka a gazdasági függetlenségnek, mint ha kereken kijelentjük az osztrákoknak, hogy 1917-ben minden előre való kötelezettség nélkül felállítjuk a vámsorompókat és úgy és akkor szerződünk a külföldi államokkal, köztük Ausztriával is, a hogy és a mikor akarunk? Ha érdemes lesz 1917-ben Ausztriával kivételesen kedvezményes szerződést kötni, megkötjük majd akkor; ha nem, akkor olyat kötünk, a milyent lehet. Ha érdekünkben lesz akkor Ausztriával azonos külkereskedelmi szerződéseket kötnünk, ilyeneket kötünk; ha nem, akkor kötünk a mi autonóm vámtarifánk alapján nekünk tetsző s Ausztriától eltérő szerződéseket. Ez az egyetlen, ez az igazi gazdasági függetlenség. Minden egyéb burkolt formája a további lekötöttségnek, a gazdasági önrendelkezési jog csorbításának. Lám, Kossuth a vámsorompókra helyezi a súlyt s közbenső vámvonatra gondol; Beck ugyanezt a szabad forgalom részleges korlátozásának nevezi. Az egyik pozitív, a másik negatív formában az egymáshoz kötöttség lényegét foglalja magában, még pedig az egymáshoz kötöttséget 1917-en túl, tehát magyarul: a hosszulejárati szerződést. Egyik feláldozza a teljesen szabad kőz, a korlátlan gazdasági önrendelkezési jog lényegét a vámsorompó formalitásáért, a másik viszont a forgalom szabadságának egy részét az előre megállapított hosszú tartamu szerződésért.

Nyilatkozat. Alulírottak, mint a magyarigeni választókerület központja és vidékének hazafiasan érző polgárai saját kezű aláírásukkal megpecsételve kijelentjük, hogy ezen választókerületet képviselő Vajda Sándortól, ki legutóbbi képviselőházi szereplésével, melylyel Magyarország tekintélyt igyekezett aláírni s melylyel bemocskolta kitörülhetetlenül a magyarigeni választókerület szeplőtlenül tiszta nevét, — utálatlaltal, megvetéssel fordulunk el s őt képviselőnknek el nem ismerjük a jövőben sem. — (169 aláírás).

muk miatt tulságba esnek s tisztelet a kevés kivételnek, műveikben nincs erő, nincs kilátás az állandóságra, legföljebb ha házat építenek, mert annak anyagi kivételét nem maguk eszközölték. Szervezetük egészen más, mint a férfié s ezért még nevelésüket is más irányban kell folytatni. Az iskola egészségtaana és külön az orvostudomány föltetlen szükségessé teszi, hogy a nőt az oktatásban egy a nők részére megállapított oktatási terv szerint kelljen vezetni, ugyanarra, hogy a női oktatást én, mint orvos egy egész külön tudománynak tartom, mely külön tudományról még eddig vajmi kevesen gondolkoztak, de annak szükségére az egészségtaan már is rámutat, sőt követelheti is. Annyit már is mondhatok, hogy a mai nevelés-irányban sehogy sem haladhat. Nem mert a nőt Isten nem tudósnaq teremtette, hanem arra, hogy házi, családi, társadalmi helyét, mint nő foglalja el.

A mi az együtt tanulást, együtt mulatozást illeti, azt teljesen kizártnak tartom. Itt nem sorolhatom föl, de okom ezernyi van s csak annyit említek, hogy mindkét nemre szerfelett ártalmas az együtt tanulás s mig

Erdély őslakói.

Örök emberi természetünk, hogy a régmúltakból mindig az érdekel legjobban, ami legrégibb. Művelődésünk története kőkorszaknak nevezi azt a legrégibb időt, amikor őseink még kőfegyverekkel harcoltak a világ uralmaért a vadállatokkal. Mert a kőnél alkalmasabb anyagot még nem ismertek. Hogy milyen volt ez a kőkorszak, azt csak magokból a kőkori eszközökből tudjuk elképzelni, és az akkori emberek, állatok és növények maradványaiból, a melyeket a föld alól kiástak. A különböző helyeken kiástott maradványok elárulják azt, hogy a kőkorszakban is nagyot haladt a művelődés.

A kőkorszak második felében már ügyetlen kifermált és csiszolással alakított eszközöket készítettek a kőből, sőt agyagcserepeket is égettek. Ellenben a kőkorszak első felében első ősiünk mindezekhez még nem értett. Eszközei kihasogatott, csiszolatlan kődarabok és esetleg fa- és csonteszközök voltak. Rendezettebb társas élet, lakás, temetkezés aligha volt a régiebb kőkorszakban, vagy legalább eddig nem tudunk róla, hogy lett volna. A régi kőkorszak egy időre esik a geológusok diluviumával, vagyis az özönvíz-korral és a közben lezajlott jégkorszakkal.

Ennek a régi kőkorszaknak a maradványait eddig hazánkban biztosan kimutatni nem sikerült. Ugy hogy már-már az a sejtélem kapott lábra, hogy diluvium idejében hazánkban nem lakott még ember.

Bizonytalan értékű előzményektől eltekintve Herman Ottó volt az első, a ki Miskolczon talált kőszakolcait, mint régi kőkori eszközöket írta le. Geológiai szempontból felmerült kételyek miatt tizennégy évig volt függőben ez a kérdés. Ezen közben Gorjanovics-Kramberger Károly a zágrábi egyetem tanára felásatta a kropinai barlangot, a mely a régi kőkorszaknak egyik legerdekesebb ma ismert telepe.

A világhírű horvátországi lelet után méltán várhattuk, hogy a tizennégy évvel ezelőtt felmerült miskolczi kérdés is végre tisztázódjék. Agg tudósunk óhajátását támogatta Darányi Ignác földművelésügyi miniszterünk, aki elrendelte, hogy Miskolcz

vidékén indítsanak geológiai kutatást a végböl, hogy ott esetleg a diluviális ősember egykori létezésének egyéb bizonyítékait találják.

Ez a nyomozás sikerre vezetett. Dr. Papp Károly kimutatta, hogy Miskolcz vidékén csakugyan vannak a diluvium idejéből való föld-rétegek és azokban található a Herman-fele ős-eszközök; eddig összesen öt példányt találtak belőlük.

Ezzel egyidőben dr. Kadics Ottókar a Miskolcznál végződő Szinva-völgy barlangjaiban ásott és ott ugyanazon korból származó rétegekben faszennyomokat, tehát egykori tűzhelymaradványait találta a barlangi medve széthasogatott csontjai között. A csontok maguk is berovásaik, alakjuk és kopottságuk miatt nagyon egyszerű kőkori eszközöknek tekinthetők.

Papp és Kadics felfedezéseivel kapcsolatban adta elő e sorok írója a Magyarhoni Földtani Társulatnak mult havi gyűlésén a topánfalvi barlangban végzett ásásainak eredményét, a mely a szinva-völgyi barlangokéhoz meglepően hasonló.

A topánfalvi, vagy gura-szohodoli barlangot két év előtt Henz József utáni tanító közreműködésével nyitottam meg és annak legbelső, nehezen megközelíthető részletében tömérdek ősláti csontot találtam. A barlang fenekét borító mészkéreg alatt vörösbarna, zsiros agyagban, kőtöredékek között heverték a csontok. Köztük nyolcz barlangi medvének csak nem tökéletesen ép, óriási koponyája, sok csigolyája, bordája, czomb- és lábszárcsontjai stb.

Onnan került ki a barlangi farkas koponyájának eddig ismert legegység hazai példánya, több kérődző (juh, kecske?) állkapcsai, róka állkapocs stb.

Gondosabb vizsgálat után vettem észre, hogy a hosszú csontok, bordák, czomb-csontok, szárcsontok közt nagyon sok a törött. Törésük ferde, úgy hogy hegyben végződnek. Hegyes végükön kopottság és ütődések észlelhetők. Másik végük pedig oly alkalmas fogású, hogy egészen ma is ügyessen használhatnák őket törnek, ütő, vagy lyukasztó szerszámnak. Némelyikben párhuzamos rovások is vannak. A kisebb állkapocs ki vannak lyukasztva, hogy felfüggeszthessék, talán hálónéhezéknak, köpeny-szíjcsattnak vagy amuletnek. A nagyobb állkapocsokat kalapácszerű ütőszerszámokká alakították.

Többszöri utánjárásra szennyomokat találtam a telepen, de kőszakolcaikat és emberi csontokat nem.

Hogy az itt leírt csont-szerszámok az ősember eszközei voltak, az nem vonható kétségbe. Csalódásig hasonlókát találtak Németország és Franciaország több régi kőkori telepén, de csak szórványosan a kőszakolca között. Hogy egy őstelepen minden eszköz csontból legyen, arra alig lehetne ma még más példát találni ezen kívül, mint a szinva-völgyi barlangokat. De épen ez a hasonlóság két hazai lelhelyünk anyagában az, ami sokat mond.

Most már csak az a kérdés vár bizonyításra, hogy ezek a csont-eszközök valóban a régi kőkorszakban készültek-e? és nem újabbban?

A kormeghatározást sokáig megnehezítette egy kis cserépdarab, a melyet a barlangban találtam. Posta Béla professor szerint ez a tizennegyedik századból való lehet. Később azonban rájöttem, hogy a cserépdarabka fekhelye fölött kúrtószertű üreg halad kifelé, a melyen át néhány friss csont is beesett a barlangba. Tehát ezektől el kell tekintene-

gyermek: az együtt mulatozás. A gyermekek veleszületett hajlamuknál fogva gyakran jutnak olyan testileg izgatott állapotba, melyekről mitsem tudnak, de előterbe lépett vágyukat követik, rendtelenségeket követnek el s később orvosi beavatkozásra is szükség van. Nemcsak hogy külön legyenek a különböző nembeliek, de nagy súly fektetendő az erős erkölcsi erzés fejlesztésére, hogy lélek és test ép maradhasson. Alkalmat a rosszra az iskola szül, de kiirtani a gyomot a keretész kötelessége. Nem szabad megengedni a nyilvános helyen való megjelenést, csakis felügyelet alatt, vagy a tanárok engedelmével, mert a színház látogatásban „A bibliás asszony” nem fog erkölcsi erőt fejleszteni, ellenkezőleg az üde elmét beteggé teszi. Sohase lássanak az ifjak olyasmit, a mi a szemérem érzetét sérti s a szeméremetességre oly nagy gond fordítassék, hogy jövőben olyan szülők legyenek, a kiktől a gyermekek csak szépet, jót és nemest tanulhassanak.

(Folytatjuk.)

nünk.
szól,
ugyan
ványa

E n

a ben

csak

lett s

azon

csontj

nyítás

hogy

És m

hatvan

csiszol

eszköz

A t

ezuttal

tekintl

a mely

szerele

fog na

regibb

Hog

ket fel

nem n

pontjál

Egés

sokaku

tását

küzdő

— L

jelenik

— T

minorita

lelkésze

Ünnepé

a temp

kérve s

vállássz

előmozd

Az iste

tagjai ü

rokonsz

Török

meiket

szerette

— A

bek Arno

kedden

sével, m

jesen m

— Sz

költőzko

kedélyes

Albertek,

kiemeljük

főnök ur

szívesen

is kiváló

asztalánál

— A

egylet

Örvendete

gyoni áll

Gálf Ján

és Bened

A

ség

hogy r

raktára

nünk. Egyebekben minden tény a mellett szól, hogy a topánfalvi esont-eszközök csakugyan a régi kőkorszak ősemberének maradványai és annak első nyomai Erdélyben.

E mellett szól az, hogy a barlang talaja, a benne talált állat-esontok tanúsága szerint csak a diluviumban keletkezhetett. E mellett szól az, hogy maguk az eszközök is azon korban elt és később kihalt állatok esontjaiból vannak. Hogy a barlangban megnyitásokor semmi nyoma nem volt annak, hogy valaki benne ősidők óta járt volna. És mellette szól az, hogy a talált ötvenhatvan eszköz között egyetlen egy sem volt esiszolt, mint az új kőkorból származó esont-eszközök.

A tényeknek tudományos részletezésére ezuttal nem terjeszkedhetünk ki. Nem is tekinthető ezzel befejezettnek ez a kutatás, a mely alkalmas helyeken és megfelelő módszerrel bizonyosan még több olyan őszekőzt fog napvilágra hozni, a melyek hazánk legrégibb kulturáját idézik szemünk elé.

Hogy ezeket a titokzatos ősvilági emlékeket felkutassuk, az nemcsak a tudomány, hanem nemzeti műveltségünk jó hírneve szempontjából is hazai kötelességünk.

Egész művelt közönségünk érdeklődését, sokaknak közreműködését és lelkes támogatását kéri hozzá a kezdet nehézségivel küzdő úttörők.

Dr. Szilády Zoltán.

Vegyes hírek.

— **Lapunk máj 6. száma 6 oldalon jelenik meg.**

— **Tiszt. Rada György** a helybeli minoritaház főnöke és a róm. kath. egyház lelkésze f. hó 21-én vasárnap köszöntött be. Ünnepeles mise után szép beszédet intézett a templomot zsufolásig betöltött hívekhez kérve szeretetteljes bizalmukat, intve komoly vallásosságra, összetartásra, békére, melyek előmozdítását főkötelességének fogja ismerni. Az isteni tisztelet után az egyháztanács tagjai üdvözölték a kiváló szép tehetségű és rokonszenves lelkipászort, kiknek nevében Török Bertalan főgondnok fejezte ki érzelmeiket és bizalmukat, mit a tisztelendő úr szeretetteljes meleg szavakkal köszönt meg.

— **A kereskedőtanoncz-iskolát** Kerebek Arnold miniszteri kiküldött, szakfelügyelő kedden megvizsgálta s úgy az iskola vezetésével, mint a felmutatott eredménnyel teljesen meg volt elégedve.

— **Szent György** napján elég eleven költözködés, de még elevenebb és sokkal kedélyesebb névnapi üdvözlések voltak. Az Albertek, Bélák, Györgyök üdvözlései közül kiemeljük tiszt. Rada György minorita házfőnök urét, kit nagy társaság üdvözölt igen szívesen s a ki mint vendéglátó házi gazda is kiváló kedélyességgel és szíveséggel látta asztalánál vendégeit.

— **A nagyenyedi gyümölcsészeti egyesület** f. hó 21-én tartotta közgyűlését. Örvedetes tudomásul vették a kedvező vagyoni állapotot, köszönetet szavazva ezért Gálfi János vinczellér-képezdei igazgatónak és Benedek Gábor jegyző pénztárosnak. Az

egylet új, eleven életet óhajt kezdeményezni s ezért felkéri a gyümölcsészet pártolóit, hogy évi 2 korona tagdíjjal lépjenek be men-nél számosabban. Elnökké dr. Varró László polgármestert, alelnökké Török Bertalant és dr. Winkler Albertet, jegyző pénztárnokká Benedek Gábert, gazdává Dezső Zsigmondot választották s ezen kívül 12 választmányi tagot. Az új választmány f. hó 26-án pénteken d. u. 4 órakor tartja első ülését a polgármesteri szobában.

— **A kolozsvári iparkamara** a nagyenyedi vasuti teherpályaudvar kiépítése érdekében átirt a kolozsvári máv. üzletvezető-séghez, továbbá a vasuti közlekedési viszonyok orvoslása érdekében szakemberekből álló szaktanácskozás egybehívása érdekében a kereskedelmi miniszter úr előjavaslatot tett.

— **Az állatösszeírás eredménye.** Városunk állatállománya összeírva, találtatott: magyar szarvasmarha 297 drb., piros-tarka szarvasmarha 552 drb., bivaly 240 drb., ló 213 drb., szamár 19, öszvér 18, sertés 759, juh 15, kecske 1 drb. A magyar szarvasmarhák közül 151 tehén, 47 üsző, 73 ökör, 23 tinó; a piros-tarka fajból 225 tehén, 138 üsző, 128 ökör, 61 tinó; bivalytehén 123 drb iratott össze.

— **A nagyenyedi ref. egyház presbitériuma** — gyűlési határozat alapján — felszólítja mindazon egyháztagokat, a kiknek egyházi rovatali, vagy köz-alapi hátralékuk van, hogy azt folyó évi május 15-ig fizessék be, vagy részletfizetés alapján rendezzék, mert a ki ezt tenni a jelzett határidőig elmulasztja, az ellen — a felsőbb rendelkezésnek engedelmeskedve — kénytelen lesz a presbitérium a közigazgatási végrehajtást venni igénybe.

Felelős szerkesztő:

Dr. MÜLLER JENŐ.

Kiadó:

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráruhágyár részv.-társ.

Gazdag Aladár

(ezelőtt Vásárhelyi Károly)

fűszerkereskedése

NAGYENYED, Fötér (Vár).

Tisztelettel értesitem Enyed város és vidéke n. é. közönségét, hogy a helyben 38 év óta fennálló, néhai Vásárhelyi Károly kitűnő minőségű árukkal berendezett jó hírű

fűszerüzletét

átvettem. Hosszu időn át szerzett üzletismereteimmel, nagy munkakedvvel, a legjobb áruk beszerzésével, a tiszta és pontos kiszolgálással törekedni fogok, hogy a t. vevőközönség pártfogó bizalmát kiérdemeljem.

Különösen felhívom a t. vevőközönség szíves figyelmét zamatos jó kávé-, I. raff. cukor-, I. minőségű rizskása-, finom csukorka-, csokoládé-, I. gyertya-, csontkemény szappan- stb. áruimra.

A t. közönség szíves pártolását kérem kiváló tisztelettel:

83 1-4

Gazdag Aladár.

Petroleumot nem árusítok.

FOGORVOS

PERL JÓZSEF

American Dentist

Nagyenyedre érkezett és néhány napig a „Két Hattyu” szállodában rendel.

77 1-1

Nagyenyedi kisegítő takarékpénztár r.-t.

Részvénytőke: 400.000 kor. Tartalékalap: 200.000 kor.

Előnyös kölcsönt ad betétlázára, megfelelő kezességre, értékpapirokra, sorsjegyekre, jóhitelű pénzüstézetek részvényeire.

Vásárol és elad értékpapirokat.

Letétbe elfogad értékpapirokat, sorsjegyeket, értékeket kevés örzési díj mellett.

Időgen kölcsönöket a legelőnyösebben konvertál.

Váltókat az összeg nagysága szerint 5%, 6, 6 1/2% mellett, kereskedelmi váltókat pedig 6% mellett számítól le.

Betétet 4 1/2% kamattalá mellett fogad el.

Nyitva áll hétköznap d. e. 9-12, d. u. 3-4 óráig.

14 33-104

A nagyérdemű közönséget tisztelettel kéri

TÁNGEL JÓZSEF

női, férfi és gyermekdivatáru kereskedő,

hogy mielőtt tavaszi szükségletét bárhol is beszerezné, előbb fötér 4-ik szám alatt lévő raktárát, mely a közelgő idényre dusan van a legjobb minőségű árukkal ellátva, szíveskedjék megtekinteni.

Raktáron tartok:

Sasfákat 3 mtr. hosszúságban.
Bükkfazsindelyt, hosszut, szépen kidolgozva.

Faszént nagyban és kicsinyben.
Szőlőkarókat, 250 hosszú, kétvége liegyezve. Továbbá:

Portlandcementet nagyban és kicsinyben.

Klemm Pál
Nagyenyed.

82 1-3

Ha fáj a feje,

24 pastil- lat tar- talmazó doboz 1 kor. 20 fill.	ne tévózzék, hanem használjon azonnal	Minden gyógy- szertár- ban és droge- riában kapható.
	Beretvás fele MIGRAIN - Paszillat, mely 5 perc alatt mindenféle ter- meszetű ideges fejfájást, még ha krónikus is megszüntet. Felülmúl	
minden eddig ismert szert. Hatása bámulatos, még a leghevesebb fejfájásnál is.		
Főrak- tar	Beretvás Tamás gyógy- szerésznél	Kispest, Rákóczi-utca 22.
Ingyen postai szállítás 3 doboz rendelésnél.		

Elsőrangú

Gramofonok Fonográfok
Czimbalmok, Hegedűk,
Forgatható és önműködő Hangszerek

csekély havi

részletfizetésre!

AUFRECHT ÉS GOLDSCHMIED
hangszerosztálya,

==== **Budapest, VI., Andrassy-út 17.** ====

Hangszer-árjegyzék ingyen és bérmentve.

Kitünő minőségű és legnagyobb szilárdságú Portland-Cementet ajánl olcsó áron a

Portland-Cement-gyár Brassóban.

16 : 8-50

Nagyenyeden kapható Klemm Pál úrnál Szentkirály-utca 128. szám.

Zacherlin

nagyszerűen használ mint
legbiztosabb rovarirtó.
Csakis üvegekben vásároljuk

Nagyenyed: Bisztritsány Lajos, Cirner J. József, Fenichel Lázár, Fesztinger A. Dávid, ifj. Lázár Károly, Winkler János, Lázár Adolf utóda. — Abrudbánya: Molnár Árpád, Skalongya József. — Gyulafehérvár: Fingerhut Jakab, Fröhlich Gyula, Jakabfy Albert, ifj. Misselbacher J. B., Petri J. W., Schlesinger Testvérek. — Marosujvár: Virág Tamás. — Balázsfalva: Schiessl Károly gyógyszer-tárában, Sinberger Salamon, Schuller Lajos, Naftali Vilmos, Popp V.

80 1-10

ALSÓFEHÉRVÁRMEGYEI GAZDASÁGI EGYESÜLET.

Sz. 90—1907.
G. E**Hirdetmény.**

Az „AlsóFehérvármegyei Gazdasági Egyesület“, a Nagyméltóságú m. kir. Földmivelségi miniszter úr anyagi támogatása mellett Nagyenyeden, 1907. év május hó 4-dikén
díjazással egybekötött

VII. TENYÉSZÁLLAT-KIÁLLÍTÁST és BIKÁ-VÁSÁRT

rendez.

A tenyészállat-kiállítás feltételei:

1. Pénzbeli jutalomra csakis kisbirtokosok tarthatnak igényt (5—100 holdas kisbirtokosok).
 2. Államdíjak úgy mint egyleti díjak, ha megfelelő állatok a kitűzött díjra nem lennének, ki nem osztatnak.
 3. A díjak csak az esetben oszthatók ki, ha kiállítók állataik tulajdonjogát, illetve tartását, ápolását és gondozását legalább egy évre visszamenőleg megfelelően igazolják.
 4. Az egyes osztályoknál díjazásra alkalmas anyag hiányában a kitűzött díjak kioszthatók nem lennének, úgy a fennmaradt díjak más osztályok anyagának díjazására fordíthatók.
 5. Díjakat csak alsófehérvármegyei tenyésztő nyerhet.
 6. Idegen vármegyei gazdák tenyészállatai elismerő oklevéllel tüntethetők ki.
 7. A díjak és oklevelek odaítélése felett a bíráló-bizottság határoz. Az összbíró-bizottság elnöke: gr. Teleki Árvéd. Az egyes osztályok bíráló bizottságának elnökei: gr. Bethle Sándor, br. Bánffy Ferencz és Tóth Miklós. A bíráló-bizottság 22 tagból áll.
 8. A bíráló-bizottságnak hivatalból szavazati joggal bíró tagjai a m. kir. kerületi állattenyésztési felügyelő, az állami törvényhatósági központi és járási állami állatorvosok, s az egyesület titkára.
 9. Egy kiállító — egy osztályban — csak egy díjat nyerhet.
 10. Egyesületi és magándíjak relatív jóságú állatoknak kiadatnak.
 11. A kiállítás kezdete 1907. május 4-én d. e. 9 órakor. Helyszín Nagyenyed város vásártere.
 12. A díjak 1907. május 4-én d. u. 5 órakor a helyszínén, kedvezőtlen idő esetében a városház nagytermében fognak kiosztatni.
 13. Szilaj bikák felhajtása nem engedélyezett; általában a tulajdonosok felkérnek, hogy a kiállításra felhajtott állatok körül kellő számú és ügyes cselédeket alkalmazzanak.
 14. A kiállításra felhajtott állatok elhelyezéséről és mérsékelt árú takarmány beszerzéséről az Egyesület titkári hivatala gondoskodni fog.
 15. A bíráló-bizottságnak jogában áll az elnökség kívánatára a helyszínén magát kellő számú bíráló bizottsági tagokkal kiegészíteni.
 16. A kimutatásban kitüntetett államdíjak csak akkor adhatók ki, ha azokat a kiállítás napjáig a földmivelségi kormány rendelkezésére bocsátja az egyesületnek.
 17. A kiállításra felhajtott állatok után térdij nem szedetik.
 18. 1907. május 1-ig be nem jelentett állatok csak azon esetben helyeztetnek el a kiállítás területén, ha még ott erre alkalmas hely üresedésben van.
 19. A kiállításra bejelentett és a kiállítás napján eladott tenyészállatok eladási árának 2%-a az eladó tulajdonos által a Gazdasági Egyesület alaptőkéje javára az Egyesület pénztárába a kiállítás helyszínén befizetendő.
 20. Tenyésztők és kiállítók tenyészállataik bejelentése végett dr. Inczédi Joksmann Ödön gazd. egyt. titkárhoz (Nagyenyed, vármegycház): a szállítási kedvezményes igazolványokért pedig a Dévai m. kir. állattenyésztési felügyelőséghez forduljanak.
- Végül minden érdeklődő értesítetik, hogy a tenyészállat-kiállítás rendezésére dr. Varró László Nagyenyed város polgármesterének elnöksége alatt egy 16 tagból álló rendező-bizottság kéréstett fel.

A díjak a következőleg állapítatnak meg:

I. Magyar erdélyi fajtánál:	Állami		Egyleti		Áthozat	Állami		Egyleti		
	korona					korona				
						600		310		
a) községi bikák díja, gondozás, jeltartás, ápolás, jámborság tekintetében	I.	—	60	—	II. Pinzgau fajtánál:	I.	30	—	—	
	II.	—	30	—		II.	20	—	—	
	III.	—	20	—		III.	10	—	—	
	IV.	—	10	—		I.	50	—	—	
	V.	—	10	—		II.	40	—	—	
b) községi bikák gondozóinak cseléd-díjazására	I.	—	30	—	III.	30	—	—		
	II.	—	20	—	IV.	25	—	—		
	III.	—	10	—	V.	20	—	—		
	IV.	—	10	—	VI.	15	—	—		
	V.	—	10	—	VII.	10	—	—		
c) kisbirtokosok által nevelt 1—3 éves bikák díja	I.	—	40	—	VIII.	10	—	—		
	II.	—	30	—	I.	40	—	—		
	III.	—	20	—	II.	30	—	—		
	IV.	—	10	—	III.	25	—	—		
d) kisbirtokosok 4—8 éves tehencinek díja	I.	100	—	—	IV.	20	—	—		
	II.	80	—	—	V.	15	—	—		
	III.	60	—	—	VI.	10	—	—		
	IV.	50	—	—	III. Sertések:					
	V.	40	—	—	a) kisbirtokosok vagy községek kanyainak díja	I.	—	20	—	
	VI.	30	—	—		II.	—	10	—	
	VII.	20	—	—	b) kisbirtokosok tenyészkoczáinak díja	I.	—	10	—	
	VIII.	10	—	—		II.	—	10	—	
e) kisbirtokosok 1—3 éves üszőinek díja	I.	50	—	—	IV. Juhok:					
	II.	40	—	—	a) kisbirtokosok kosainak díja	I.	—	10	—	
	III.	35	—	—		II.	—	10	—	
	IV.	30	—	—	b) kisbirtokosok tenyészjuhainak díja	I.	—	10	—	
	V.	25	—	—		II.	—	10	—	
	VI.	20	—	—		Összesen				
	VII.	10	—	—		Főösszeg				
	Átvitel				600	310	1400.			

Kitűzve 54 különböző díj 1400 korona értékben!

Kelt Nagyenyed, 1907. április hó 15-én.

Inczédi-Joksmann Ödön dr.,
az „Alsófehérvármegyei Gazdasági Egyesület“ titkára.Zeyk Dániel s. k.,
az „Alsófehérvármegyei Gazdasági Egyesület“ elnöke.

Kiadó lakás.

Szentkirály-uteza 41. szám alatt **3 szoba, veranda, kert, konyha, kamra**, mellékkeliségekkel együtt **azonnal kiadó.**

Evi bér 540 korona.

Étekezni lehet

Bisztritsány Lajos úrnál.

69 6—

Lányi Lajos

női és úri divat-raktárából legolcsóbban beszerezhetők a most érkezett tavaszi és nyári cikkek, u. m.:

Női és úri hazai és angol szövetek. Batiz, voál, szaten és setfirek. Ruhavásznak. Hazai híres Kobrák-czipők. Pécsi kesztyűk. Kalapok. Harisnyák. Nyakkendők. Mindennemű női, férfi és gyermek fehérneműek. Papan, matracz, ágy- és függöny garnitúrák. Utazó bőröndök és minden idetartozó, itt fel nem sorolható cikkek. — Luisien selymek bluzokra minden színben csak 75 krajczár.

Téli árak minden elfogadható áron.

Lányi Lajos.

54 6—

Hegyi János műlakatos és gépjavitó műhelye NAGYENYEDE.

Elvállalok mindennemű épület, mű- és géplakatos munkákat, u. m. vasrácsok, vasajtók, épületvasalások javítását és újbóli készítését, továbbá villanyesengők, telefon és villámhárítók szakszerű szerelését. Varró gépek és kerékpárok javítását a gyári árban való újonnan beszerzését, vegre mindennemű gőzesplők, motorok, szivattyúk és szivattyúkat, gazdasági gépek és eszközök pontos és figyelmes javítását és ezeknek szintén gyári árakban való beszerzését. — Ajánlom a gázaközöségnek saját műhelyemben összeállított elpusztíthatatlan nezelefeji ekéimet, és vasboronáimat, melyeket jótállás mellett felelősséggel adok el, nem tetszőket kieserélek, vagy kívánság szerint átalakítok.

Szakmámba vágó költségvetéssel díjtalanul szolgálok. Beesős pártfogást kér

kiváló tisztelettel
HEGYI JÁNOS,
műlakatos és gépjavitó műhelye

12 33—104

Csak **SICULIA** névvel ellátott üvegek valódiak.

A **MÁLNÁSI**

„SICULIA”

FORRÁS-VIZ

a sós savanyuvizek királya.

Sziklarétegeken át fűrt
ártézi forrás.

A gyomorégést rögtön megszünteti. Páratlan étvágygerjesztő. Azonnal ható különlegesség a gége, tüdő, torok, gyomor, vese, hólyaghurutos bántalmak ellen. Koranyi, Kéthly, Tauszk, Riegler, Nuriésán József tanár urak szakvéleményei a **MÁLNÁSI „SICULIA”** forrást a kontinens legdúsabb természetes alkalikus sós savanyuvizének minősítik.

Magyarországi főraktár:

BRÁZAY KÁLMÁN
BUDAPEST, József-körút 37.
Kapható minden gyógyszerárban, drogériában és fűszerkereskedésben. 4—20

FISCHER ÉS TÁRSA NAGYENYED Alsó-Fehér megye. 215 47—104

A legszebb gyümölcsfák

80.000 gyümölcsfa oltvány
1 millió gyümölcsfa-alany
1 millió elkerítés csemete.
Selaferfák • Diszserjek • Rozsák
Bogyogyümölcsök stb.

Kifogástalan szőlőoltványok.

1/2 millió szőlőoltvány.
Európai és amerikai sima és gyökeres szőlővesszők stb.
Árjegyzék és művelési utasítás ingyen.

EGYESÜLT FA- és SZŐLŐOLTVÁNYISKOLÁK FISCHER ÉS TÁRSA, és AMBROSI M.

Márer és Weiszberger fakereskedők Tövis.

Van szerencsénk a helybeli, valamint a vidéki n. érd. közönség b. tudomására hozni, hogy **Tövisen az Enyedi-úton, Elekes Sándor-féle telken**

fakereskedést

nyitottunk, a hol a legnagyobb választékban raktáron tartunk **épületfát, tűzifát, deszkát, léczet, cserepet** és az e szakmába vágó mindennemű árukat.

A n. é. közönség b. pártfogását kérve maradunk

kiváló tisztelettel

Márer és Weiszberger,
fakereskedők.

78 2—2